

ARZU NESNEMİZ : ARKA PENCERE

Ebru Soylu *

Sinema tarihinin en büyük yönetmenlerinden biri olarak kabul edilen **Alfred Hitchcock**'un 1954 yapımı *Arka Pencere* (Rear Window) filminin bugün de aynı heyecan ve merakla izleniyor olması, film kahramanlarının apaçık röntgencilik faaliyetlerine seyircinin de katılmasını sağlamasındaki başarısında yatmaktadır. Sinema, acaba *voyeuristic* içgüdülere karşı çekici mi gelmektedir? Yoksa onları canlandırmakta mıdır?

Voyeurism, kişide var olan sadist eğilimlerin yumuşatılmasını sağlar. Gözetleme yoluyla sadist eğilimlere doyum sağlanmış olur. **Fenichel**, gözetleme eğilimini çocuğun ebeveyninin cinsel ilişkisini ilk kez gördüğü ya da duyduğu ve çocukluğun birincil sahnesi (*primal scene*) denilen yaşantıda saplanma ile açıklar. Çocukluk döneminde yaşanan bu travmatik olay zaten var olan kastrasyon korkularını daha da yoğunlaştırır. Yetişkinliğe gelindiğinde vaktiyle edilgen konumda yaşamış olduğu travmatik olay üzerinde bu kez egemenlik kurabilmek amacıyla bu sahneyi tekrar tekrar canlandırmaya çalışır.

Psycho (1960)

Film, doğrudan pencereye yaklaşan kamera ile başlar. Üç bambu gölgelik, tiyatro salonuna açılan perde gibi teker teker yavaşça açılarak sahneyi gözler önüne serer. Kamera, avluyu sağdan başlayarak biz seyirciye sunar. Avluya bakan dairelerin içi rahatlıkla görünür; hepsinin perdeleri açıktır. Kendilerini teşhir etmek ister gibidir her bir daire. Avlunun üç tarafını rahatlıkla gören pencere, Jeff'in (seyircinin) evidir. Jeff alını terden sıırıslam olmuş, başı pencere eşiğine dayalı halde tekerlekli sandalyesinde uyurken sırtı avluya dönüktür. Avlu sahnesi sanki Jeff'in rüyayla karışık zihninin bir tür uzantısı gibi verilmektedir. **Freud**'un bakışıyla insanın bilinçdışını en iyi yansıtan üç şeyden biri rüyalarıdır. Bu minvalde izleyeceklerimiz Jeff'in psikanalizi olarak değerlendirilebilir.

Jeff'in alçındaki bacağı üzerinde "Jeffers'ın kırık kemikleri burada yatıyor" diye yazmaktadır. Yani Jeff için alçısından kurtulmak aynı zamanda ölümden kurtulmak anlamına da gelmektedir. Jeff beline kadar alçı içinde zorunlu olarak evine hapsolmuştur. Seyirci de Jeff ile özdeşleşerek evin içine hapsolmuş gibidir (Jeff'in pencereden düşüş sahnesi dışında). Oysa ki ev, psikanalitik olarak farklı bir anlama gelmektedir. Anne, sadece içinden çıkılan ama içine girilemeyen, ev ise hem içine girilen hem de içinden çıkılabilen bir mekândır. Anne rahmine tekrar geri dönüş mümkün olmadığı için bunun kısmen gerçekleştiği yerdir ev. Evin içi, anne bedeni gibi (rahim gibi) güveni sağlarken dışarısı yani annenin kucağı yasak arzuların mekânını simgelemektedir. Tıpkı evin dışarısı gibi. Jeff için de dışarısı, gözetlemek yoluyla yasak arzuların doyurulduğu yerdir.

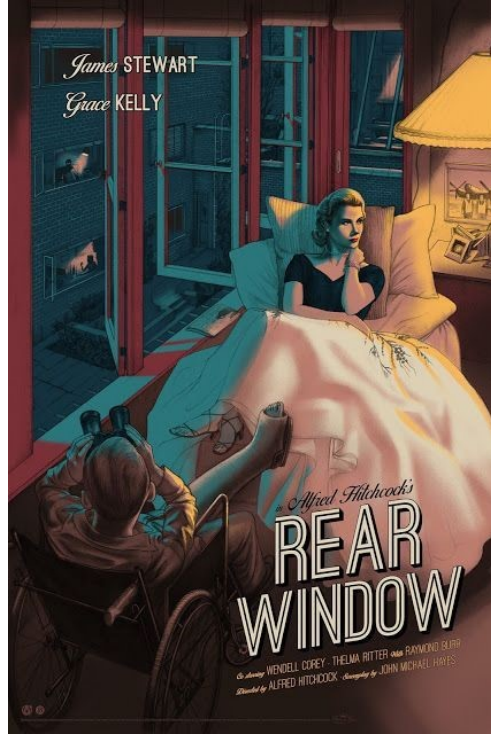
Pervert yani cinsel doyumunu cinsel ilişki harici yollarla sağlayanlardan biri de röntgencilerdir. Doyuma ancak gözetleme yoluyla ulaşırlar. Arzu ve sevgi nesnesini

birleştirmekte zorluk çekerler. Jeff, “normal” cinsel ilişkiye girmesi maternal superegosu tarafından engellenen erkek kahramandır. *Psycho* (Sapık, 1960) filmindeki Norman, *The Birds* (Kuşlar, 1963) filmindeki Mitch de böyledir. Alçıdaki kırık bacağı ile kastre erkeği temsil etmektedir. Güzel sevgilisi Lisa'nın cinsel uyarılarına duyarsız kalırken, cinsel doyuma ancak gözetleme yoluyla ulaşabilmektedir.

Hitchcock'un *Suspicion* (Şüphe, 1941) filminde kendisine aşık, efendi, düzgün çocukluk arkadaşı Reggie'dense kumarbaz yalancı Johnnie'yi tercih eden Lisa'nın hikayesi anlatılır. Yine **Hitchcock**'un *Vertigo* (1958) filminde bu kez bir erkek, Scottie, düzgün, huzur veren, kendisini seven onun için her fedakarlığa hazır Midge yerine, esrarengiz, yalancı Madeleine'in peşine takılır. Arzuya yenik düşen huzur, geri gelmemek üzere uzaklaşır gider.

Arzu nesnesi, her iki örnekte de anlaşılması güç, karanlık, belirsiz, bulanık gibi görünmektedir. İşte arzunun o karanlık(belirsiz) nesnesi aslında ne bir kadındır ne de bir erkek... Eksiklik hep içimizde var olan bir duygudur. Hiçbir zaman tam bütün olunamaz. Doğduğumuz anda eksiktik zaten. Kendisiyle bütün olduğumuz beden, doğduğumuz anda bizden koparılıp alınmıştı. Dünyayı görüp tanımaya, benliğimizi kurmaya başladığımız andan itibaren de hep bu eksiklikle başa çıkmaya çalıştık. Hani hep bir şeyler eksikti ya hayatımızda; işte arzu nesnesi oydu. Aslında eksik olanın ne olduğunu hiçbir zaman bilemedik. Eksik, sadece eksik gerçeği ile vardı ve hiçbir zaman da tamamlanamayacaktı.

Arka Pencere filminde Jeff'in karşı dairede gözetlediği evli çift ise onların ikamesi gibidir. Kadın, Jeff gibi hasta olarak yatarken, kocası dilediği gibi hareket edebilmektedir. Jeff'e göre hareketten yoksun iki kişi de hareketli eşlerinin kurbanıdır. Bu bağlamda Jeff'in gerçekleştiğini düşündüğü cinayet aslında bir projeksiyon savunma mekanizmasıdır. Yani Lisa'dan bir şekilde kurtulma arzusunu yansıtmaktadır. Jeff Lisa'yı sevse de ona arzu duymamaktadır. Jeff'in arzu duyduğu şey evin dışında olanı, yani yasak olanı gözetlemektir. Sapkınlık, kişiyi enseste karşı koruyan bilinçdışı bir savunmadır. Böylelikle kişi, enestinin suçluluğundan korunmuş olur. Filmde Lisa, Jeff'in röntgenlediği alan içine girip, onun heyecan duyduğu nesne haline geldiğinde Jeff sevgi ve arzu nesnesini birleştirebilir. Pek çok **Hitchcock** filminde gördüğümüz kendini düşmeye bırakma motifi; ruhsal düşüşle, kurtuluş arasındaki gerilimi dile getirir. Burada Jeff'in düşüşü orgazma kendini teslim etmesini de temsil ediyor olabilir.

Filmin başında sıkıntılı halde uyuyan Jeff'in yerini, filmin sonunda huzurla uyuyan Jeff alır. Artık arzu nesnesi uzaklarda değil yanı başında uzanmaktadır. Bu sahne arzu ile sevgiyi (aşkı) birbirine karıştırmaktan vazgeçmemizi fısıldar gibidir. Bir şeyi sevmemiz için onun ne olduğunu bilmemiz gerekir. Arzulanan için ise arzu nesnesinin en azından bir yanıyla karanlık, belirsiz olması şarttır. Öte yandan, sevmeye devam etmemiz için, daima keşfedilmeyi bekleyen bir bilinmeyen kalmaması gerekir. Mutlak tanışıklık, bilinecek bir şeyin kalmadığı hissi, merakın sona ermesi aşkın ölümünü çağırıştırır. Arzu nesnesi olarak kalmak en büyük isteğimizse eğer, kendimizi gizleyerek, ele vermeyerek, mistik bir arka pencerenin perdesinin ardına saklanarak bu mertebeye ulaşabiliriz. Ama, burada hiç kimsenin kelimesinin gerçek anlamıyla bizi sevmeyeceğini de göze almış olmak gerekir.

Freud'un dediği gibi; insan denen şey zaten sapkındır. Önemli olan, psikopatolojinin düzeyi, yani onu ne derece bastırabildiğidir. Bu yüzden **Hitchcock**'un **Arka Pencere** filmi, yıllar geçse de biz izleyiciler için arzumuzun nesnesi olarak yıllar boyu işlev görecektir.

* Psikiyatrist Dr.

+ ed. n. Filmin bu sayfada görülen posterini, bir fan çalışmasıdır. **Michael Leen**'in Pinterest sayfasından alınmıştır ([bağlantı](#)).